

La majoria dels mamífers terrestres presents a Menorca han estat citats a la finca, inclosos els dos carnívors: el mart menorquí *Martes martes minoricensis* i el mustel *Mustela nivalis*. Espècies que, tot i ser carnívores, aprofiten molt sovint els fruits carnosos d'algunes plantes presents, com les figues o les arboces. També podem ressaltar la gran densitat de micromamífers que hi ha a la finca, destacant per la seva singularitat i bellesa la rata sarda *Eliomys quercinus*.

Pel que fa a l'avifauna, estan presents gran quantitat d'ocells de tot tipus. Dins l'entorn de la finca es troba el niu d'una de les parelles de milà *Milvus milvus* que nidifiquen a Menorca. És molt habitual veure exemplars volant controlant el seu territori, o juvenils barallant-se entre ells. També s'ha comprovat la nidificació del falcó peregrí *Falco tinnunculus*. Els soters *Hieraaetus pennatus* i les miloques *Neophron percnopterus* solen també fer acte de presència al cel de s'Arangí. Els millors llocs per a l'observació de les aus rapinyaires són els miradors, especialment el Mirador de ses Suredes, que està situat en una de les cotes més altes de la finca i que, després del petit esforç de pujar una costa pronunciada, ens situa en un punt on l'alzinar queda als nostres peus i on disposem d'una visió més directa del cel i de les formacions rocoses on se solen posar algunes d'aquestes espècies.

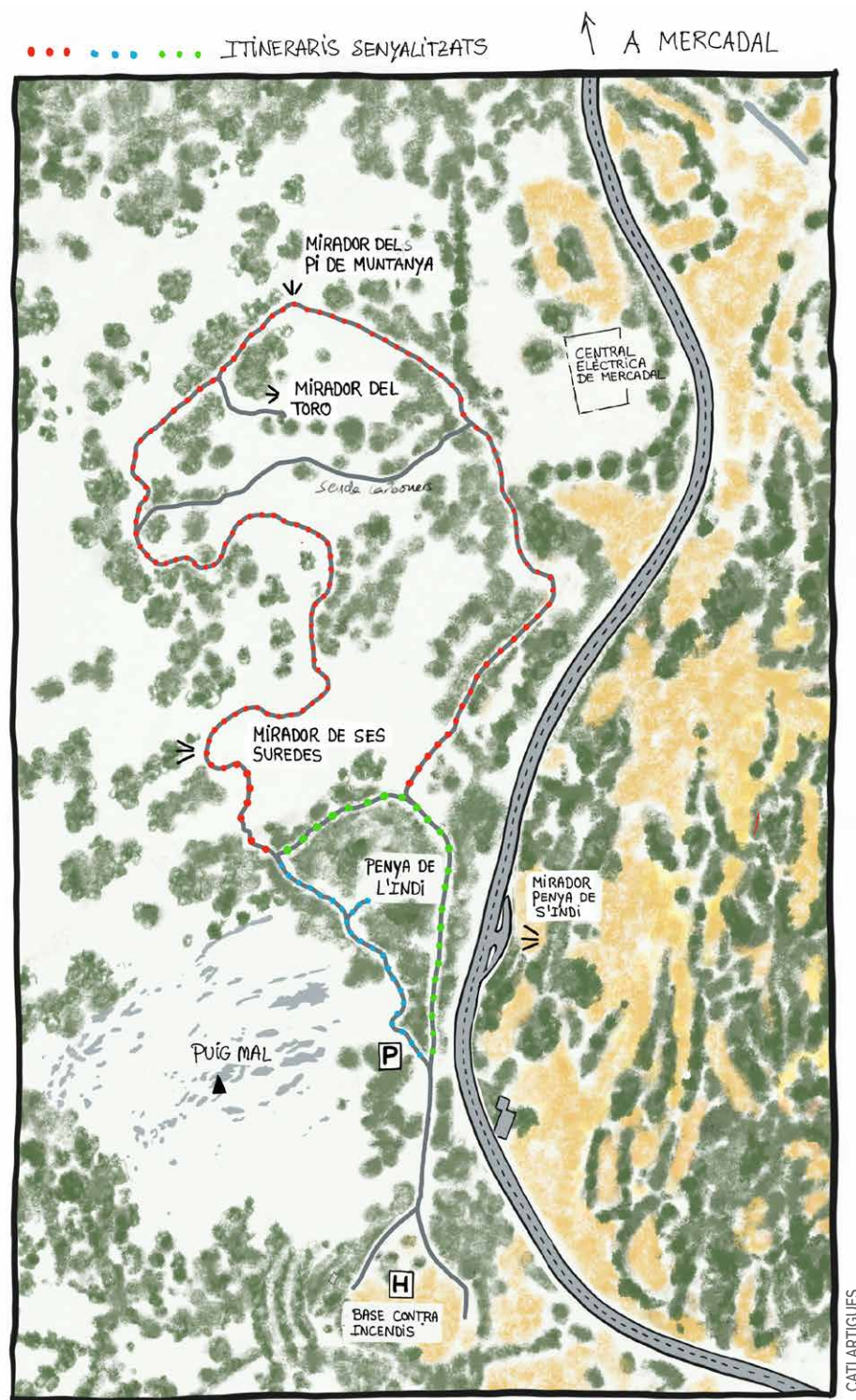
Els moixons sedentaris més abundants i que podem veure tot l'any són: el puput *Upupa epops*, tudó *Columba palumbus*, pinsà comú *Fringilla coelebs*, verderol *Chloris cholis*, cadenera *Carduelis carduelis*, busqueret capnegre *Curruca melanocephala*, busqueret de capell *Sylvia atricapilla*, reietó de cellablanca *Regulus ignicapilla*, rossinyol bord *Cettia cetti* o tord negre *Turdus merula*. Una espècie important per l'ecosistema és la primavera *Parus major*, bastant abundant i habitual ocupant de les caixes niu que col·loquem pel control de les plagues forestals. Dels ocells estivals destaquen el menjamosques balear *Muscicapa tyrrenica balearica*, el rossinyol *Luscinia megarhynchos*, el capsigrany balear *Lanius senator balearicus* o la tórtora *Streptopelia turtur*. Els hivernants més coneguts i abundants són el tord *Turdus philomelos*, el ropit *Erithacus rubecula*, l'ull de bou comú *Phylloscopus collybita* o la titeta blanca

Motacilla alba. També podem observar altres espècies migradores durant els passos migratoris.

Durant el recorregut pels itineraris podem veure o escoltar totes aquestes espècies -i moltes d'altres-, però algunes de les quals ens haurem de conformar només amb observar els rastres que hi deixen. Molts d'aquests animals cerquen invertebrats per alimentar-se, ja que suposen la base de la seva dieta. La fauna invertebrada que podem trobar dins la finca és molt abundant i representa segurament la part més im-

portant de l'ecosistema. Destaquen en aquest grup els artròpodes, i especialment els insectes: lepidòpters, odonats, himenòpters, coleòpters...

Tota aquesta biodiversitat existent, juntament amb un paisatge tan singular com aquest, fa molt recomanable la visita a aquest paratge. Us endinsareu en un indret natural de gran bellesa i descobrireu l'essència del bosc menorquí. •

CATI ARTIGUES

Estudi de les aus

PER QUÈ AQUESTA PORTADA?

Per Pere J. Garcias

Us heu demanat mai per quina raó us atrau més una au que una altra? Més fàcil encara, hi ha grups d'aus, en el sentit ampli del terme, que atraguin més a més gent que d'altres?

En el cas dels mamífers no hi ha dubte que un feli és molt més atractiu pel comú dels mortals que una rata o rosegador assimilable. Però, en el cas de les aus hi ha grups que siguin equivalents als fèlids i als rosegadors? Doncs us he de dir que sí..., i tant que sí.

La revista Quercus, un referent en la conservació a Espanya, va publicar en el número de maig de 1989 un article d'en Carlos Herrera sobre les fotografies que il·lustraven els primers 36 números. Ja es deduïa en aquella ocasió que les preferències eren aclaparadorament favorables a representar a la portada un animal en comptes d'un vegetal, concretament un 14.7% de plantes. Dins els animals, els vertebrats se'n duen la palma amb un 89.3% i dins aquests les aus són les guanyadores amb un 52.2% de les portades. És un article molt interessant que podeu consultar sencer aquí; http://ebd06.ebd.csic.es/pdfs/Herre-ra.1989.Mayo.Quercus.pdf

En el cas de l'AOB sols surten aus, com és d'esperar per la temàtica de la revista. La presència sols d'aus ens permet fer una anàlisi més profunda de les dades per intentar esbrinar quins serien els "felins" alats. Anem-hi doncs.

A la figura 1 podeu veure totes les portades dels anuaris des del número 1, dels anys 1985-1986 al 35, que correspon al 2020. Per completar la visió general també es mostra a la taula 1 separats per ordres el nombre d'espècies de cada un d'ells que en qualche moment es poden trobar o s'han registrat a les Balears, rareses incloses.

Criteri de selecció

Els primers números de l'Anuari foren molt precaris des del punt de vista gràfic. Conseqüentment les fotografies eren totalment accessòries i en blanc i negre. A partir del volum 3 es va produir un increment dramàtic de la qualitat ja que fou el primer que es va dur a impremta. Així es va poder posar una foto en color. El criteri de la selecció de fotos fins el volum 7 era purament estètic i triada pel comitè editorial. A partir del 8 es decidí triar una foto que fes referència a una espècie que tingués un article al contingut. Malgrat tot, l'elecció de la foto pretenia ser d'allò més im-

pactant i així començaren a aparèixer endemismes, espècies emblemàtiques o rareses. L'elecció seguia en mans del comitè editorial. A partir del volum 10 s'engegà un concurs entre els lectors de l'Anuari on el comitè proposava quatre espècies que tenien article, nota breu o informe de rareses i les sotmetia a una votació telemàtica. Per diverses vicissituds en el darrer volum la foto l'ha tornada a triar el comitè editorial. Amb aquesta petita explicació dels criteris ja podem analitzar quines són les espècies que gaudeixen del favor dels lectors i editors i les que no.

Anàlisi de les portades

El primer que es veu clarament és que no han estat representats tots els ordres d'aus balears, en total 21. De fet sols hi ha portades d'aus de 13 ordres, un 62%. És clar que hi ha ordres representats per poques espècies com els Galliformes, Gaviformes, Pelecaniformes, Apodiformes, Cuculiformes, Psitaciformes i Caprimulgiformes totes elles amb menys de 5 espècies. El cas més clar és els dels Fenicopteriformes amb el flamenc Phoenicopterus roseus com a únic representant.

Anem a analitzar els ordres no presents. Xoca profundament el cas dels Anseriformes. A les illes hi ha 32 espècies d'aquest ordre, el 7,55% del total d'espècies i no té ni una sola portada. Seguim amb els Gaviformes, totes elles rareses. Un altre cas incomprensible, els flamencs, una espècie molt cercada pels ornitòlegs i pels que no són ornitòlegs. Pot ser es pensi que és una espècie massa coneguda i no mereix una portada. Els Columbiformes, un altre cas no esperat. També haurem de convenir que, potser llevat de la tórtora europea *Streptopelia turtur*, els coloms no són especialment colorits ni tenen una figura molt egrègia. A més estam farts de veure'ls per les ciutats i pobles i no semblen molt "salvatges".

Cucuis *Cuculus canorus* i cucuis reials *Clamator glandarius* formen, entre altres espècies exòtiques, l'ordre dels Cuculiformes. A les illes sols cria el cucui. Els engana-pastors, Caprimulgiformes, sols estan representats a les illes per dues espècies sent el gris *Caprimulgus europaeus* l'únic que cria. Els Piciformes sols tenen una espècie que cria a les illes, el formiguer *Jynx torquilla* que malgrat tenir un article publicat al volum 25 no ha protagonitzat cap portada. Ja per acabar els Psitaciformes o lloros, són totes espèci-

Any	Espècie
1985-1986	<i>Hieraaetus pennatus</i>
1987	<i>Tachybaptus ruficollis</i>
1988	<i>Egretta garzetta</i>
1989	<i>Merops apiaster</i>
1990	<i>Tringa totanus</i>
1991	<i>Sterna hirundo</i>
1992	<i>Anthus pratensis</i>
1993	<i>Puffinus mauretanicus</i>
1994	<i>Coracias garrulus</i>
1995	<i>Calonectris diomedea</i>
1996	<i>Phalaropus lobatus</i>
1997	<i>Ichthyaetus audouinii</i>
1998	<i>Plectrophenax nivalis</i>
1999	<i>Asio otus</i>
2000	<i>Neophron pernopterus</i>
2001	<i>Porphyrio alleni</i>
2002	<i>Pandion haliaetus</i>
2003	<i>Loxia curvirostra</i>
2004	<i>Falco eleonorae</i>
2005	<i>Fulica cristata</i>
2006	<i>Puffinus mauretanicus</i> (2)
2007	<i>Coturnix coturnix</i>
2008	<i>Motacilla alba</i>
2009	<i>Hieraaetus pennatus</i> (2)
2010	<i>Merops apiaster</i> (2)
2011	<i>Circus aeruginosus</i>
2012	<i>Phalacrocorax carbo</i>
2013	<i>Apus apus</i>
2014	<i>Ardea purpurea</i>
2015	<i>Erithacus rubecula</i>
2016	<i>Sylvia balearica</i>
2017	<i>Vanellus vanellus</i>
2018	<i>Pandion haliaetus</i> (2)
2019	<i>Gyps fulvus</i>
2020	<i>Hieraaetus pennatus</i> (3)

es introduïdes i no havent cap article de fons no tenen cap portada.

Anem ara a analitzar els ordres amb portades. Els Galliformes, Podicipediformes, Pelecaniformes, Estrigiformes, Apodiformes i Falconiformes sols tenen una portada. Tots ells amb poques espècies llevat del darrer que abasta 11 espècies.

Amb dues i tres portades tenim els Procel·lariformes i Coraciformes amb 3 i Ciconiformes i Gruiformes amb 2. Però s'ha de puntualitzar que els dos primers repeteixen espècies, concretament el virot petit *Puffinus mauretanicus* i l'abellerol *Merops apiaster* i així serien tres portades però amb dues espècies.

Ara es produeix un salt i passem als ordres que tenen 5, 6 i 8 portades que són els Caradriiformes, els Passeriformes i els Accipitriformes respectivament. En el cas dels Accipitriformes es repeteix una espècie a 3 portades i una altra a 2, així si corregim el nombre d'espècies serien 5 a 8 portades.

Sembla clar que si hi ha un ordre sobre-representat és, sens dubte, els Accipitriformes. Un ordre que s'endú el 22.86% de portades mentre només representen el 4.95% de les espècies d'aus de Balears. Fins i tot hi ha una espècie repetida dues vegades, l'àguila peixatera *Pandion haliaaetus* i l'esparver *Hieraatus pennatus* que hi està tres.

El segon ordre amb més portades és els Passeriformes amb un 17.14%, res exagerat si tenim en compte que els petits aucells representen el 44.58% de les aus balears.

El tercer ordre és el dels Caradri-formes amb 14.29%, una representació un poc més equilibrada amb la contribució de l'ordre a l'avifauna què és un 20,05%.

Tots els altres ordres estan sobre-representats, uns més que els altres, amb una curiosa excepció com són els Falconiformes on el percentatge de portada és més o manco igual al percentatge del grup a les aus balears, 2,86% i 2,59% respectivament.

Un comentari apart mereixen les rareses i els endemismes i espècies més característiques de l'arxipèlag. Les primeres tenen tres portades en els volums 11, 13 i 16. Totes les portades feien

referència a un article, nota breu o informe del comitè de rareses de les Balears. En aquests casos la portada es trià per a l'interès de l'espècie. Els endemismes tenen tres portades, dues de virot petit *Puffinus mauretanicus*, els volums 8 i 21, i el busqueret coa-llarg *Curruca balearica* al volum 31. En el cas de les espècies emblemàtiques balears sobre l'absència del voltor negre *Aegypius monachus*, mentre apareixen el virot gros *Calonectris diomedea*, el falcó mari, *Falco eleonorae* la gavina roja *Ichthyaetus audouinii* i l'àguila peixatera.

Ja per acabar es poden comentar uns quants casos com el voltor lleonat *Gyps fulvus*, un colonitzador recent, l'abellerol per desgràcia a punt de desaparèixer com a reproductor a Mallorca i dues espècies que no són rareses però són relativament escasses a les Balears com el gaig blau *Coracias garrulus* i una reintroduïda com és la fotja banyuda *Fulica cristata*.

Conclusió

Sembla molt clar que els rapinyaires en general són molt atractius per a tothom. L'esparver es du la palma, però l'àguila peixatera li va al darrera així com un grapat d'altres espècies

	A la natura		A l'Anuari		Relació natura/Anuari	
	Núm. d'espècies de l'ordre	Percentatge de l'ordre al total d'aus	Núm. de portades	Núm. d'espècies	Percentatge espècies de l'ordre a la portada	Percentatge de l'ordre a la portada
Accipitriformes	21	4,95 %	8	5	38,10 %	22,86 %
Passeriformes	189	44,58 %	6	6	3,17 %	17,14 %
Charadriiformes	85	20,05 %	5	5	5,88 %	14,29 %
Coraciformes	6	1,42 %	3	2	50,00 %	8,57 %
Procelariformes	8	1,89 %	3	2	37,50 %	8,57 %
Gruiformes	13	3,07 %	2	2	15,38 %	5,71 %
Ciconiformes	15	3,54 %	2	2	13,33 %	5,71 %
Galliformes	3	0,71 %	1	1	33,33 %	2,86 %
Apodiformes	3	0,71 %	1	1	33,33 %	2,86 %
Pelecaniformes	4	0,94 %	1	1	25,00 %	2,86 %
Podicipediformes	5	1,18 %	1	1	20,00 %	2,86 %
Strigiformes	6	1,42 %	1	1	16,67 %	2,86 %
Falconiformes	11	2,59 %	1	1	9,09 %	2,86 %
Phoenicopteriformes	1	0,24 %	0	0	0,00 %	0,00 %
Caprimulgiformes	2	0,47 %	0	0	0,00 %	0,00 %
Psitaciformes	2	0,47 %	0	0	0,00 %	0,00 %
Gaviiformes	3	0,71 %	0	0	0,00 %	0,00 %
Cuculiformes	4	0,94 %	0	0	0,00 %	0,00 %
Piciformes	4	0,94 %	0	0	0,00 %	0,00 %
Columbiformes	7	1,65 %	0	0	0,00 %	0,00 %
Anseriformes	32	7,55 %	0	0	0,00 %	0,00 %

més o manco comunes. El segon grup dels Passeriformes semblen un recurs de compromís mentre que les espècies més objectivament "guapes", com l'abellerol, el gaig blau, agró roig *Ardea purpurea* o les més pròpies com els virots gros i petit i gavina roja tenen el seu moment de glòria.

Ara, també ens podem fixar amb les absències, algunes d'elles xocants com ja l'esmentat voltor negre, el flamenc, els Anseriformes o els Columbiformes mentre estan representats altres grups molt menys pròdigs en espècies com els Galliformes, els Pelecaniformes, els Apodiformes i els Coraciformes.

Com a conclusió podríem dir que els rapinyaires són els "felins" de les aus mentre que tenim diversos candidats per ser les "rates"; o bé les ànneres i oques o els coloms. Jo votaria pels darrers, no debades solem anomenar els coloms domèstics que tresquen per pobles i ciutats com "rates amb ales".
•